

Obsah:

1. Identifikačné údaje	2
1.1 Stavba	2
1.2 Stavebník	2
1.3 Projektant	2
1.4 Uvažovaný správca časti stavby	3
2. Podklady a údaje	3
2.1 Predchádzajúce dokumentácie stavby a ostatné podklady	3
2.2 Predchádzajúce rozhodnutia, posudky a stanoviská orgánov štátnej správy, samosprávy a ostatných dotknutých organizácií	3
3. Archeologický prieskum a požiadavky na ochranu archeologických nálezísk.....	3
3.1 Stručná charakteristika osídlenia záujmového územia.....	3
3.2 Archeologické lokality na trase D1 Bratislava - Senec, 1. úsek.....	5
3.3 Návrhy realizácie záchranného archeologického výskumu a požiadavky na ochranu archeologických nálezísk.....	6
3.4 Záver.....	8

1. IDENTIFIKAČNÉ ÚDAJE

1.1 Stavba

Názov stavby:	D1 Bratislava – Senec, rozšírenie na 6-pruh, 2. úsek km 5,359 – 16,000 (18,959 – 29,600 D1)
Časť stavby:	101-00 Diaľnica Bratislava – Trnava, úsek Bratislava – MÚK Blatné
Kraj:	Bratislavský
Okres:	Bratislava II, Bratislava III, Senec
Katastrálne územie:	Vajnory, Ivanka pri Dunaji, Chorvátsky Grob, Bernolákovo, Malý Biel, Veľký Biel, Senec
Druh stavby:	rekonštrukcia, novostavba

1.2 Stavebník

Názov a adresa:	Národná diaľničná spoločnosť, a.s. Mlynské Nivy 45, 821 09 Bratislava
Zakladateľ:	Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR Námestie Slobody 6, 810 05 Bratislava

1.3 Projektant

Názov a adresa:	Združenie „D1 Bratislava – Senec“ Somolického 1/B, 811 06 Bratislava Vedúci člen združenia: Amberg Engineering Slovakia, s.r.o. Somolického 1/B, 811 06 Bratislava IČO 35860073 Tel. +421 2 5930 8261 Fax. +421 2 5930 8260 Členovia združenia: Alfa 04, a.s. Jašíková 6, 821 03 Bratislava Valbek s.r.o. Kutuzovova 11, 831 03 Bratislava Geoconsult, spol. s r.o. Miletičova 21, P.O.BOX 34, 820 05 Bratislava
Hlavný inžinier projektu:	Ing. Ľuboslav Nagy
Spracovateľ časti:	Amberg Engineering Slovakia, s.r.o. Somolického 1/B, 811 06 Bratislava
Zodpovedný projektant:	PhDr. Ivan Cheben, CSc.
Vypracoval:	Mgr. Marek Vojteček, PhD.

1.4 Uvažovaný správca časti stavby

Správcom časti stavby bude: Národná diaľničná spoločnosť, a.s.
Mlynské Nivy 45, 821 09 Bratislava

2. PODKLADY A ÚDAJE

2.1 Predchádzajúce dokumentácie stavby a ostatné podklady

- Diaľnica Bratislava - Trnava, rozšírenie na 6-pruh a kolektory, návrh zmeny nivelety D1 v križovatke Ivanka sever, R-Project 2013,
- DÚR, DSZ, Diaľnica D1 Bratislava – Trnava, rozšírenie na 6-pruh a kolektory, Amberg Engineering, R-project 2011,
- DÚR, Diaľnica D4 Bratislava, Jarovce – Ivanka Sever, Dopravoprojekt (časť) 10/2013
- Orientačný inžiniersko – geologický prieskum vykonaný v rámci prípravy stavby Diaľnica D1 Bratislava-Trnava, rozšírenie na 6-pruh a kolektory, Geofos 2011 (vybrané časti)
- Diaľnica D1 Bratislava-Trnava, Úprava stredného deliaceho pásu, úsek Senec – Trnava, 2009
- Diaľnica D1 Bratislava – Trnava, skapacitnenie diaľnice, Ateliér DS, 2008,
- Diaľnica D1, Bratislava- Trnava, Krátke núdzové pruhy TS, Alfa 04, 2010,
- Diaľnica D1 Senec – Blatné, križovatka Blatné, DSP Dopravoprojekt, 01/2014,
- Diaľnica D1 Bratislava - Trnava, križovatka Triblavina, DSP R-Project, 02/2012,
- Porealizačné zameranie SDP diaľnice D1, 2009

2.2 Predchádzajúce rozhodnutia, posudky a stanoviská orgánov štátnej správy, samosprávy a ostatných dotknutých organizácií

- Záverečné stanovisko pre navrhovanú činnosť č. 9785/2009-3.4/ml z 05/2010,
- Stanoviská a vyjadrenia dotknutých orgánov k DÚR, DSZ D1 Bratislava – Trnava, rozšírenie na 6-pruh a kolektory, Amberg Engineering, R-project 2011
- Rozhodnutie o umiestnení líniovej stavby č. A/2013/415-/HLO z 03/2013.

3. ARCHEOLOGICKÝ PRIESKUM A POŽIADAVKY NA OCHRANU ARCHEOLOGICKÝCH NÁLEZÍSK

3.1 Stručná charakteristika osídlenia záujmového územia

Trasa diaľnice D1 Bratislava – Senec je situovaná do geomorfologických celkov Podunajskej roviny a Trnavskej sprašovej tabule, ktoré predstavovali územie husto osídlené v rôznych obdobiach. Za základné činitele determinujúce intenzitu osídlenia v tomto priestore sa z hľadiska prírodných podmienok považujú hlavne kvalitná pôda, blízkosť vodných tokov a dostatok stavebného materiálu (dreva). Prírodné podmienky predmetného územia predstavovali optimálny prienik týchto činiteľov. Sledovaný región je archeologicky zaujímavý hneď z viacerých dôvodov. Objavujú sa v ňom tak nálezy z najstarších dejín, ako aj z protohistorického obdobia a stredoveku. Okrem silnej koncentrácie archeologických nálezísk, je v ňom evidovaných niekoľko unikátnych nálezov (napr. lunárny idol z obdobia staršej doby železnej z Obory/často uvádzané ako

Triblavina, či z takmer každého obydli na jednom z najväčších halštatských sídlisk v stredodunajskom priestore v Chorvátskom Grobe).

V záujmovom území prebiehali povrchové zbery a prieskumy, ktoré uskutočňovali tak externí spolupracovníci AÚ SAV (V. Kráľovič) ako aj archeológovia (Š. Janšák, J. Bárta, B. Chropovský, Z. Čilinská, J. Pavúk, P. Romsauer). Ďalej to boli záchranné výskumy (M. Bielich, B. Rosinský, I. Cheben, M. Ruttkay, J. Pavúk, B. Chropovský, E. Kolníková, T. Kolník, J. Bartík, M. Slivka, E. Studeníková, M. Pichlerová, V. Turčan, L. Kraskovská, Z. Farkaš, M. Hanuliak, S. Šiška, V. Mináč, K. Mészáros, P. Novák, K. Prášek, P. Šalkovský).

Najstaršie osídlenie daného geografického priestoru začína už v období neolitu. Ide o obdobie, v ktorom dochádza k prijatiu usadlého spôsobu života a nástupu poľnohospodárstva s chovom domácich zvierat. V záujmovom území poznáme množstvo lokalít, patriacich do tohto obdobia. V Bernolákove, v polohe Obora, bol záchranným výskumom preskúmaný objekt s mimoriadne bohatým nálezovým materiálom, zaraďuje sa k najbohatším nálezovým celkom z obdobia kultúry ľudu so staršou lineárnou keramikou na JZ Slovensku. V nasledujúcom vývoji v neskej dobe kamennej sú archeologicky zistené nálezy z jej staršieho úseku, lengyelskej kultúry (Ivánka pri Dunaji, Chorvátsky Grob). Premena medi a cínu na novú surovinu, dali meno novej dejinnej epoche – dobe bronzovej. Z obdobia jej nástupu sa nám v záujmovom území taktiež dochovali pamiatky (Bernolákovo, Chorvátsky Grob). Archeologické výskumy a prieskumy potvrdzujú, že sledované územie zohrávalo dôležitú úlohu aj v staršej dobe železnej, teda v halštatskom období. (Ivánka pri Dunaji, Vajnory, Bernolákovo). Počas výstavby mostného nadjazdu diaľnice a jej technických zariadení, sa odkryli dve osady zo spomenutého obdobia na rozhraní katastrov Vajnory a Ivánky pri Dunaji, ktorých nálezy patria do starohalštatského stupňa. Najdôležitejším výsledkom záchranných výskumov na tejto lokalite je zistenie nových, dovtedy neznámych sídliskových objektov, troch drevených studní. V polohe stavebného dvora Doprastavu počas výstavby diaľnice D1 bolo skúmaných niekoľko halštatských žiarových hrobov (7.-6.stor.p.n.l.). Sídlisko ľudu kalenderberskej kultúry sa preskúmalo na polohe Obora, resp. Triblavina. Poloha, ktorá vďaka výstavbe diaľnice, bola preskúmaná veľkoplošne, odkryla jedno z najväčších sídlisk halštatskej doby v stredodunajskom priestore. Výnimočné boli nálezy tzv. mesačkových hlinených idolov, ktoré sa aspoň v podobe zlomkov našli v takmer každom z príbytkov. Prednosťou tejto lokality je objavenie príslušného pohrebiska na západnom okraji sídliska, kde boli odkryté žiarové hroby, pričom z juhovýchodnej strany areál sídliska hraničil s rovnako datovaným mohylníkom. Z obdobia mladšej doby železnej, kedy na scénu nastupujú historickí Kelti, poznáme lokality taktiež z viacerých katastrov (Chorvátsky Grob, Vajnory). Významné je keltské sídlisko vo Vajnoroch v polohe Probstné, ktoré v neskej dobe laténskej mohlo predstavovať súčasť zázemia bratislavského oppida. V pomerne krátkom časovom úseku vystriedal Kelto v podunajskej oblasti germánsky kmeň Kvádov, ktorého susedmi sa, južne od Dunaja, stali Rimania. Prienik prvých germánskych družín do tejto časti stredného Podunajska začal v priebehu 1. polovice 1. storočia. Pravdepodobne najstaršie germánske osídlenie na Podunajskej nížine existovalo v Bratislave vo Vajnoroch. Východne od nich sa ukazuje hustá sieť osád lemujúcich menšie toky ako napr. Blatina či Čierna voda zo staršej doby rímskej. Polohy z doby rímskej sú evidované vo viacerých katastroch (Ivánka pri Dunaji, Vajnory). Sídlisko z 1. storočia vo Vajnoroch, ktoré v juhovýchodnej časti pretína diaľnica, reprezentuje najstaršiu nateraz známu germánsku osadu pri strednom Dunaji. Okrem bežných sídliskových objektov sa tu objavili železiarske pece. V katastri Ivanky pri Dunaji sa na trase D1 objavilo sídlisko a žiarové pohrebisko s hrobmi datovanými do 3. storočia. Tento časový úsek uzatvára doba sťahovania národov, ktorá je taktiež reprezentovaná v skúmanej oblasti (Vajnory). Kontinuitu osídlenia v záujmovom priestore završuje obdobie stredoveku, ktoré je zastúpené v každom katastri na predmetnom území.

Na základe vyššie uvedených lokalít je zrejmé, že z hľadiska archeológie ide o významný priestor s obrovským potenciálom výskytu archeologických nálezísk a nálezov.

3.2 Archeologické lokality na trase D1 Bratislava-Senec, 2. úsek

Predchádzajúca charakteristika osídlenia dokladá bohaté osídlenie tohto regiónu v období praveku, protohistórie a stredoveku. Mnohé z lokalít nadobúdajú nadregionálny význam či už svojimi unikátnymi nálezmi alebo rozsahom výskumu. Rozmanitými stavebnými aktivitami dochádza nezmene k poškodeniu, prípadne k úplnému zničeniu archeologických lokalít, ktoré sú právom chránené zákonom 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu. Aby sa predišlo ich likvidácii a tým k strate národného kultúrneho dedičstva, je potrebné lokality preskúmať archeologickým výskumom. Takáto situácia sa javí aj v prípade naplánovaného rozšírenia diaľnice v úseku Bratislava-Senec, ktorá prechádza či už priamo, alebo okrajovo areálom niekdajších sídlisk/pohrebísk:

Kat. územie Bernolákovo

- 1) Poloha: Obora, rozhranie Obory a Sacky (km 18,5-19,0)
Druh lokality: sídlisko
Datovanie: doba bronzová
- 2) Poloha: Spodné lesné ortáže (km 21,1-21,5)
Druh lokality: sídlisko
Datovanie: doba bronzová

Kat. územie Senec

- 3) Poloha: Vinohrady, na trase diaľnice D1 (km 28,4-28,6)
Druh lokality: sídlisko ? (zberový materiál)
Datovanie: doba bronzová (mladšia)
- 4) Poloha: Filagória, na trase diaľnice D1 (28,7-28,9)
Druh lokality: sídlisko ? (zberový materiál)
Datovanie: mladšia doba bronzová ? doba halštatská? (kultúra s lineárnou keramikou)
- 5) Poloha: Hriadky (km 29,5-29,7)
Druh lokality: sídlisko
Datovanie: doba bronzová

Literatúra:

Dokumentácia AÚ SAV_nálezové správy

Archeologická topografia Bratislavy. Bratislava 1991, s. 159, 160

Bartík, J. – Farkaš, Z. – Prášek, K. – Turčan, V. 1995: Výsledky výskumov Archeologického múzea SNM na trase ropovodu. AVANS 1993. Nitra 1995, 22.

König, T. – Šuteková, J. 2005: Nové nálezy z Bernolákova, poloha Panské lúky. Zborník SNM 99, Archeológia 15, Bratislava.

Kraskovská, Ľ. 1965: Popolnicové pohrebisko v Ivanke pri Dunaji. SIA 13, Nitra 163-182.

Kraskovská, Ľ. 1970: Sídlisko z doby halštatskej a rímskej v Ivanke pri Dunaji. Zborník SNM 64, História 10, Bratislava, 85-119.

Pichlerová, M. 1963: Pohrebisko zo staršej doby bronzovej v Bernolákove. Študijné zvesti AÚ SAV 11, Nitra, 268-270.

Pichlerová, M. 1966: Pohrebisko s neskorou šnúrovou keramikou typu Veselé v Ivanke pri Dunaji. Zborník SNM 60, História 6, Bratislava.

Pichlerová, M. 1967: K otázke geografického vymedzenia oblasti východoalpských kniežacích mohýl na strednom Dunaji. Zborník SNM 61, História 7, Bratislava.

Studeníková, E. 1975: Kostrové hroby zo staršej doby bronzovej v Chorvátskom Grobe. Zborník SNM 69, História 15, Martin, 11-18.

Studeníková, E. 1981: Správa o záchrannom výskume halštatských sídlisk v Chorvátskom Grobe a Ivanke pri Dunaji. AR 33, Praha, 37-44, 115-117.

3.3 Návrhy realizácie záchranného archeologického výskumu a požiadavky na ochranu archeologických nálezísk

Vyššie uvedený zoznam lokalít jednoznačne dokazuje prítomnosť archeologických nálezísk. Možno predpokladať, že počas stavebných prác budú zistené nové archeologické nálezy, resp. situácie, ktoré by mohli priniesť ďalšie poznatky o rozsahu a štruktúre už známych sídliskových areálov na daných lokalitách. V záujme ochrany archeologického kultúrneho dedičstva je preto nevyhnutné v priebehu stavby zabezpečiť realizáciu záchranných archeologických výskumov. Bolo by ideálne uskutočniť archeologické výskumy minimálne 3 mesiace pred začiatkom výstavby (mimo mesiacov december – február).

Kat. územie Bernolákovo

1) Poloha: Obora, rozhranie Obory a Sacky (km 18,5-19,0)

Predpokladaný rozsah archeologického výskumu

dĺžka: 1 mesiac

Personálne zabezpečenie:	počet hod.	
- archeológ/odb. pracovník	1x160 hod.	160
- technický pracovník	1x160 hod.	160
- archeologický robotník	5x160 hod.	800
- zemný stroj	1x80 hod.	160
- geofyzikálny prieskum	1x10 hod.	10

2) Poloha: Spodné lesné ortáže (km 21,1-21,5)

Predpokladaný rozsah archeologického výskumu

dĺžka: 1 mesiac

Personálne zabezpečenie:	počet hod.	
- archeológ/odb. pracovník	1x160 hod.	160
- technický pracovník	1x160 hod.	160
- archeologický robotník	5x160 hod.	800
- zemný stroj	1x80 hod.	160
- geofyzikálny prieskum	1x10 hod.	10

Kat. územie Senec

3) Poloha: Vinohrady, na trase diaľnice D1 (km 28,4-28,6)

Predpokladaný rozsah archeologického výskumu

dĺžka: 1 mesiac

Personálne zabezpečenie:		počet hod.
- archeológ/odb. pracovník	1x160 hod.	160
- technický pracovník	1x160 hod.	160
- archeologický robotník	5x160 hod.	800
- zemný stroj	1x80 hod.	160
- geofyzikálny prieskum	1x10 hod.	10

4) Poloha: Filagória, na trase diaľnice D1 (28,7-28,9)

Predpokladaný rozsah archeologického výskumu

dĺžka: 1 mesiac

Personálne zabezpečenie:		počet hod.
- archeológ/odb. pracovník	1x160 hod.	160
- technický pracovník	1x160 hod.	160
- archeologický robotník	5x160 hod.	800
- zemný stroj	1x80 hod.	160
- geofyzikálny prieskum	1x10 hod.	10

5) Poloha: Hriadky (km 29,5-29,7)

Predpokladaný rozsah archeologického výskumu

dĺžka: 1 mesiac

Personálne zabezpečenie:		počet hod.
- archeológ/odb. pracovník	1x160 hod.	160
- technický pracovník	1x160 hod.	160
- archeologický robotník	5x160 hod.	800
- zemný stroj	1x80 hod.	160
- geofyzikálny prieskum	1x10 hod.	10

Orientačná cena výkonov na základe hodinových sadzieb - bez DPH:

Robotníci	hod. sadzba	5,20-Euro
Technickí pracovníci	hod. sadzba	11,40 Euro
Odborní pracovníci	hod. sadzba	15,00 Euro

Zemný stroj	hod. sadzba	35,00 Euro
Geofyzikálny prieskum	hod. sadzba	95,00 Euro

Konečná fakturovaná cena bude podľa **skutočne** odpracovaných osobohodín.

3.4 Záver

Sumarizáciou poznatkov o výskyte archeologických nálezísk v plánovanej trase sa potvrdil predpoklad narušenia archeologických situácií. Z tohto dôvodu bude nevyhnutná realizácia záchranného archeologického výskumu po odhumusovaní trasy stavby, resp. pred realizáciou stavby.

Následne v rámci stavebných prác bude potrebné:

- zabezpečiť vykonanie archeologického výskumu

- v mieste výskytu archeologických nálezísk zabezpečiť odstránenie ornice buldozérmi a podorničia zemnými strojmi s plochou svahovacou lyžicou (UDS a pod.) pod dohľadom archeológa, ideálne 3 mesiace pred začiatkom výskumu
- zabezpečiť odhumusovanie celej trasy (ak je to technicky možné) iba za prítomnosti archeológa
- osoby s osobitnou odbornou spôsobilosťou na konanie archeologického výskumu a to najmenej 3 mesiace pred plánovaným začiatkom realizácie stavby
- v harmonograme stavby vyčleniť časový priestor na realizáciu jednotlivých archeologických výskumov (podľa tejto správy)
- realizátorovi výskumu poskytnúť celkovú situáciu stavby (1:10 000) a v miestach s výskytom arch. nálezísk 1:1000
- požiadať o rozhodnutie o vykonaní záchranného archeologického výskumu Pamiatkový úrad SR

Na základe vykonaného prieskumu je jednoznačne doložený výskyt archeologických lokalít na viacerých polohách. Územný rozsah archeologických lokalít, ktoré ležia priamo v telese rýchlostnej cesty (prílohy), nemusí byť konečný. V trase je predpoklad výskytu nových archeologických nálezov, resp. situácií, ktoré by mohli priniesť ďalšie poznatky o rozsahu a štruktúre už známych sídliskových areálov na daných lokalitách.

Pri odhumusovaní celej trasy rýchlostnej cesty je potrebná prítomnosť archeológa. Nemožno vylúčiť, že sa počas realizačných prác objavia nové archeologické lokality mimo tých, ktoré sú vyznačené na priložených mapách.

Doteraz všetky zaevidované archeologické náleziská majú taký charakter, že nezabraňujú výstavbe rýchlostnej cesty, avšak je bezpodmienečne nutné ich preskúmať.

V Nitre Marec 2016

Vypracoval: Mgr. Marek Vojteček, PhD.

Schválil: Doc. PhDr. Matej Ruttkay, CSc. riaditeľ